

PRZEBIEG ZAJEĆ

1. Czynności organizacyjne.

2. Wprowadzenie do lekcji:

- burza mózgów: podawanie skojarzeń dotyczących „Hollywood” (np. film, sława, pieniądze, bogactwo, aleja gwiazd, rozgłos, spełnienie marzeń, powodzenie, wielbicieli, ...);
- marzenia a rzeczywistość – wyjaśnienie celu lekcji i podanie tematu zajęć.

3. Rozwinięcie:

- wyjaśnienie pojęcia „handel ludźmi”:

Definicja handlu ludźmi jest zamieszczona w Protokole o zapobieganiu, zwalczaniu oraz karaniu za handel ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi (tzw. Protokół z Palermo) uzupełniającym Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej przyjętym przez Zgromadzenie Ogólne Organizacji Narodów Zjednoczonych dnia 15 listopada 2000 r. (Dz. U. z 2005 r. Nr 18 poz. 160). Ratyfikacja Protokołu przez Rzeczpospolitą Polską nastąpiła w dniu 26 września 2003 r.

Powinność interpretowania Protokołu z Palermo łącznie z Konwencją Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej w praktyce oznacza, że handel ludźmi to przestępstwo:

- a) popełnione przez sprawców działających w zorganizowanej grupie przestępczej,*
- b) mające charakter międzynarodowy.*

art. 3 Protokołu z Palermo

(a) „handel ludźmi” oznacza werbowanie, transport, przekazywanie, przechowywanie lub przyjmowanie osób z zastosowaniem gróźb lub użyciem siły lub też z wykorzystaniem innej formy przymusu, uprowadzenia, oszustwa, wprowadzenia w błąd, nadużycia władzy lub wykorzystania słabości, wręczenia lub przyjęcia płatności lub korzyści dla uzyskania zgody osoby mającej kontrolę nad inną osobą, w celu wykorzystania.

Wykorzystanie obejmuje, jako minimum, wykorzystanie prostytucji innych osób lub inne formy wykorzystania seksualnego, pracę lub usługi o charakterze przymusowym, niewolnictwo lub praktyki podobne do niewolnictwa, zniewolenie albo usunięcie organów;

(b) zgoda ofiary handlu ludźmi na zamierzone wykorzystanie, o którym mowa pod lit.

(a) nie ma znaczenia, jeżeli posłużono się którąkolwiek z metod, które wymieniono wyżej;

(c) werbowanie, transport, przekazywanie, przechowywanie lub przyjmowanie **dziecka** celem jego wykorzystania uznawane jest za „handel ludźmi” **nawet wówczas, gdy nie obejmuje żadnej z metod, o której mowa pod literą (a);**

(d) „dziecko” oznacza osobę, która nie ukończyła osiemnastego roku życia.

W rozumieniu Protokołu fakultatywnego do Konwencji o prawach dziecka w sprawie handlu dziećmi, dziecięcej prostytucji i dziecięcej pornografii przyjętego w Nowym Jorku w dniu 25 maja 2000 r., ratyfikowanego przez Polskę w dniu 4 lutego 2005 r. (tekst Protokołu został opublikowany w Dzienniku Ustaw z 2007 r. Nr 76 poz. 494) **handel dziećmi** to jakiegokolwiek działanie lub transakcja, w drodze której **dziecko przekazywane** jest przez jakąkolwiek osobę lub grupę osób innej osobie lub grupie **za wynagrodzeniem** lub jakąkolwiek **inną rekompensatą** (art. 2 ust. a Protokołu).

- lektura ogłoszeń i artykułów prasowych wraz z komentarzem;
- prezentacja multimedialna przepisów prawa:

*HANDEL LUDŹMI jest **przestępstwem** (Rozdział XXXII Kodeksu karnego – przestępstwa przeciwko porządkowi publicznemu).*

*Art. 253. § 1. Kto uprawia **handel ludźmi** nawet za ich zgodą, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy **od lat 3**.*

*§ 2. Kto, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, zajmuje się organizowaniem **adopcji dzieci** wbrew przepisom ustawy, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.*

*Zagrożenie karą pozbawienia wolności od lat 3 oznacza, że przestępstwo uprawiania handlu ludźmi jest ZBRODNIĄ (czyn zabroniony zagrożony karą pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3 albo karą surowszą – art. 7 § 2 Kodeksu karnego). Z handlem ludźmi mamy do czynienia nawet w razie dokonania transakcji, której „przedmiotem” jest **jedna** osoba, niezależnie od jej wieku, obywatelstwa, narodowości. Decyduje moment podjęcia działalności, bez względu na liczbę sprzedawanych „towarów”. Zbrodnia handlu ludźmi podlega ściganiu z urzędu, niezależnie od woli pokrzywdzonego. Zbrodnią jest również praktykowanie NIEWOLNICTWA przez co rozumiemy:*

- oddanie innej osoby w stan niewolnictwa (ofiara, obawiając się przemocy, będąc uwięzioną i odizolowaną od otoczenia jest zmuszona do wykonywania poleceń innej osoby i w znacznym zakresie nie ma możliwości decydowania o sobie, a stan ten ma charakter trwały),
- uprawianie handlu niewolnikami.

art. 8 Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. przepisy wprowadzające Kodeks karny (Dz. U. z 1997 r., Nr 88, poz. 554)

Kto powoduje oddanie innej osoby w stan niewolnictwa lub uprawia handel niewolnikami

podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3.

Handel ludźmi należy rozumieć szeroko, również przez pryzmat innych przepisów karnych opisujących przestępstwa, które czynią osobę ludzką przedmiotem niedozwolonego wykorzystywania, swoistym towarem, co jest sprzeczne z istotą człowieczeństwa i stanowi łamanie praw człowieka.

WYKORZYSTYWANIE SEKSUALNE

*art. 203 **kk** Kto, przemocą, groźbą bezprawną, podstępem lub wykorzystując stosunek zależności lub krytyczne położenie, doprowadza inną osobę do uprawiania prostytucji, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.*

*art. 204. § 1 **kk** Kto, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, nakłania inną osobę do uprawiania prostytucji lub jej to ułatwia, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.*

§ 2. Karze określonej w § 1 podlega, kto czerpie korzyści majątkowe z uprawiania prostytucji przez inną osobę.

§ 3. Jeżeli osoba określona w § 1 lub 2 jest małoletnim, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

*§ 4. Karze określonej w § 3 podlega, kto **zwabia** lub **uprowadza** inną osobę w celu uprawiania prostytucji za granicą.*

HANDEL NARZĄDAMI LUDZKIMI

Ustawa z dnia 1 lipca 2005 r. o pobieraniu, przechowywaniu i przeszczepianiu komórek, tkanek i narządów (Dz. U. z 2005 r. Nr 169 poz. 1411).

Przepisy karne

art. 43. Kto rozpowszechnia ogłoszenia o odpłatnym zbyciu, nabyciu lub o pośredniczeniu w odpłatnym zbyciu lub nabyciu komórki, tkanki lub narządu w celu ich przeszczepienia, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności lub karze pozbawienia wolności do roku.

*art. 44. 1. Kto w celu uzyskania korzyści majątkowej **nabywa** lub **zbywa** cudzą komórkę, tkankę lub narząd, **pośredniczy w ich nabyciu** lub **zbyciu** bądź **bierze udział w przeszczepianiu** pozyskanych wbrew przepisom ustawy komórek, tkanek lub narządów, pochodzących od żywego dawcy lub ze zwłok ludzkich, podlega karze pozbawienia wolności od lat 3.*

2. Jeżeli sprawca uczynił sobie z popełnienia przestępstwa określonego w ust. 1 stałe źródło dochodu, podlega karze pozbawienia wolności od lat 5.

art. 45. Kto prowadzi działalność przewidzianą przepisami ustawy dla banku komórek i tkanek, bez wymaganego pozwolenia, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

art. 46. Kto, bez wymaganego pozwolenia, pobiera komórkę, tkankę lub narząd w celu ich przeszczepienia albo je przeszczepia, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 3.

Karze podlega **nie tylko dokonanie** któregokolwiek z wymienionych przestępstw, ale **także usiłowanie**, które polega na tym, że sprawca **mając zamiar** popełnienia czynu zabronionego, swoim zachowaniem bezpośrednio zmierza do jego dokonania, które jednak nie następuje z przyczyn od niego niezależnych.

Człowiek staje się ofiarą handlu ludźmi, gdy podjęto w stosunku do niego

1) następujące działania:

- werbunek,
- transport,
- przekazywanie,
- przechowywanie,
- przyjmowanie;

2) przy użyciu choćby jednego z niżej wymienionych środków:

- groźba,
- użycie siły,
- wykorzystanie innej formy przymusu (np. pozbawienie świadomości przy użyciu środka chemicznego podanego w napoju, drinku itp.),
- uprowadzenie,
- oszustwo,
- wprowadzenie w błąd,
- nadużycie władzy,
- wykorzystanie słabości;

3) z zamiarem eksploatacji ofiary poprzez:

- zmuszanie do uprawiania prostytucji i czerpanie korzyści z tego procederu (częstokroć po uprzednim porwaniu, biciu, wielokrotnym zgwałceniu),
- inne formy wykorzystania seksualnego (np. w porno-biznesie),
- wykorzystanie do prac lub usług o charakterze przymusowym (np. do dokonywania przestępstw),
- zniewolenie i uprawianie praktyk niewolniczych lub podobnych do niewolnictwa (najczęściej w tzw. obozach pracy w rolnictwie, ogrodnictwie itp. sektorach, zmuszanie do pracy ponad siły, bez wynagrodzenia lub za znikomym wynagrodzeniem).

Z danych Fundacji Przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu „La Strada” wynika, że celem handlu ludźmi może być także:

1. zmuszanie ich do niewolniczej pracy w domach, pracy przy osobach ciężko chorych,
2. zawarcie małżeństwa w kraju o nieznanym kulturowym i obyczajach lub małżeństwo z cudzoziemcem jako metoda rekrutacji do uprawiania prostytucji,
3. zmuszanie do żebractwa,
4. pobieranie organów.

Nie zawsze jest tak, że w procesie stania się ofiarą handlu ludźmi występują wszystkie wskazane wyżej ogniwa, które odpowiadają, oczywiście w sensie negatywnym, modelowi handlu ludźmi. Jedną z faz może być pominięta, zdarza się też w praktyce, że ofiara z czasem może zasymilować się z grupą sprawców i przyłączyć się do nich.

- **potencjalne ofiary handlu ludźmi – burza mózgów.**

Kto może stać się ofiarą handlu ludźmi – grupy zwiększonego ryzyka (próba rozpoznania):

1. mieszkańcy rejonów przygranicznych oraz terenów o wysokim wskaźniku bezrobocia poszukujący źródła utrzymania za granicą,

2. młodzież w wielu szkolnym i studenci udający się za granicę w celu:

- podjęcia pracy sezonowej w okresie wakacyjnym (w gastronomii, ogrodnictwie, opiece nad dziećmi i osobami starszymi, jako hostessa itp.),

- rozpoczęcia kariery w modelingu, fotomodelingu, aktorstwie, kariery muzycznej, artystycznej itp.,

- uprawiania prostytucji (zwłaszcza młodzież z terenów przygranicznych),

4. osoby poszukujące partnera lub małżonka za granicą.

Właściwości osobiste i postawy sprzyjające staniu się ofiarą handlu ludźmi (próba oceny):

- przekonanie o braku realnych perspektyw rozwoju osobistego i zawodowego w kraju,

- przeświadczenie o większych możliwościach osiągnięcia sukcesu za granicą, a zwłaszcza zrobienia tam spektakularnej kariery,

- poczucie niedoceny i niemożności zrealizowania aspiracji życiowych z powodu funkcjonowania w małym środowisku lokalnym bez „okna na świat”,

- niski poziom krytycyzmu i łatwowierność, a nawet naiwność,

- brak znajomości języka obcego.

5. **Rozpoznawanie intencji osoby planującej wykorzystanie drugiego człowieka - scenki rodzajowe (przygotowani wcześniej uczniowie demonstrują werbunek**

do pracy w seksbiznesie i handel narządami). Uczniowie omawiają rozpoznane sygnały werbalne i niewerbalne ujawniające nieczyste intencje werbującego.

6. Jak uniknąć stania się ofiarą wykorzystania seksualnego lub ekonomicznego poza granicami kraju? – burza mózgów (plakat):

(według Poradnika „Kompas podróżny” wydanego przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji we współpracy z Fundacją „La Strada”):

- dopełnić formalności, zgromadzić pozwolenia, zaświadczenia o kwalifikacjach zawodowych,
- ubezpieczyć się od następstw nieszczęśliwych wypadków i ewentualnych kosztów leczenia,
- sprawdzić, czy pośrednik oferujący pracę za granicą działa legalnie (czy jest zarejestrowany w Krajowym Rejestrze Agencji Zatrudnienia, czy posiada certyfikat wydany przez Urząd Marszałkowski), jaki jest zakres jego zobowiązań w stosunku do osoby korzystającej z pośrednictwa,
- zweryfikować ofertę pracy poprzez pozyskanie jak największej ilości informacji o przyszłym pracodawcy (adres, telefon kontaktowy, przedmiot działalności),
- nawiązać kontakt z przyszłym pracodawcą,
- dokładnie analizować treść dokumentów przedstawionych przez pośrednika,
- uzyskać pisemne zobowiązanie pośrednika na okoliczność zakresu jego pomocy w razie ewentualnych kłopotów w pracy,
- żądać pokwitowania w razie przekazywania jakichkolwiek kwot pieniędzy pośrednikowi,
- wykonać kserokopię dokumentów tożsamości, wizy, pozwolenia na pracę itp. i pozostawić te kserokopie bliskim razem z aktualną fotografią,
- pozostawić bliskim lub przyjacielom adres pobytu za granicą, nazwę i adres pracodawcy, dane osób towarzyszących w podróży,
- ustalić z bliskimi hasło, które zostanie użyte w razie niemożności przekazania wprost informacji o kłopotach, niebezpieczeństwie i innych zagrożeniach,
- ustalić adres i numer telefonu konsulatu w państwie docelowym,
- zabrać słownik lub rozmówki w razie braku dostatecznych umiejętności językowych,
- ustalić numer telefonu POLAND DIRECT z kraju docelowego (pozwala na połączenie się z rozmówcą w Polsce na jego koszt, jeśli wyrazi na to zgodę; wykaz numerów POLAND DIRECT znajduje się m.in. w książce telefonicznej (numer dostępu do Polski z Niemiec, Włoch, Wielkiej Brytanii, Belgii i Holandii 00 800 0480 0480, z Irlandii i Francji 0 800 0480 0480),

- zabrać ze sobą numer telefonu organizacji udzielającej pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwem (w zakresie handlu ludźmi wyspecjalizowaną działalność prowadzi Fundacja Przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu „La Strada” numer telefonu + 48 22 628 99 99, adres skrytka pocztowa 5, 00-956 Warszawa 10, e-mail: strada@pol.pl),
- zabrać ze sobą telefon komórkowy z aktywnym roamingiem oraz pieniądze na powrót,
- zabrać ze sobą Europejską Kartę Ubezpieczenia Zdrowotnego (potwierdza posiadanie ubezpieczenia w NFZ i pozwala na pokrycie, choć nie wszystkich, kosztów leczenia przez Fundusz),
- ustalić z bliskimi terminy i pory kontaktu telefonicznego,
- informować bliskich o zmianie miejsca pracy i pobytu.

7. Instytucje zajmujące się pomocą osobom pokrzywdzonym – prezentacja multimedialna.

Co może zrobić osoba, która stała się ofiarą handlu ludźmi?

1. Za granicą:

1. nawiązać kontakt z konsulatem,
2. zgłosić się w jednostce Policji,
3. w razie potrzeby szukać pomocy w placówkach służby zdrowia, kościołach, organizacjach pozarządowych.

2. Po powrocie do kraju:

1. zainicjować postępowanie karne poprzez zawiadomienie jednostki Policji, Prokuratury, Straży Granicznej,
2. skorzystać z pomocy organizacji pozarządowych wspierających ofiary przestępstwa handlu ludźmi. Pomocy takiej udzielają:

a. Fundacja Przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu „La Strada”.

Wsparcie Fundacji obejmuje:

- interwencję kryzysową i możliwość skorzystania ze schroniska dla ofiar,
- poradnictwo prawne, towarzyszenie w czynnościach prawnych (przedstawiciel społeczny w postępowaniu karnym),
- pomoc socjalną, lekarską, psychologiczną,

- programy reintegracyjne pozwalające kobietom-ofiarom na kontynuowanie nauki, zdobycie nowych umiejętności i powrót na rynek pracy,

- **telefon zaufania 0 22 628 99 99** (polskojęzyczny i rosyjskojęzyczny).

Fundacja „La Strada” współpracuje z organizacjami partnerskimi w ramach sieci „Association La Strada International” (działa na terenie Białorusi, Bośni i Hercegowiny, Bułgarii, Holandii, Macedonii, Mołdawii, Republiki Czeskiej i Ukrainy oraz Polski) w zakresie wymiany najlepszych praktyk oraz współdziałania przy konkretnych przypadkach powrotu i reintegracji ofiar handlu kobietami.

b. Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć

ul. Krowoderska 11/7

31-141 Kraków

tel. 012 633 72 23

biuro@pomocprawna.org

c. Fundacja Dzieci Niczyje

ul. Walecznych 59

03-926 Warszawa

tel. 22 616 16 69

e-mail: dziecicudzoziemskie@fdn.pl, ofiaryhandlu@fdn.pl

d. Helsińska Fundacja Praw Człowieka

ul. Zgoda 11

00-018 Warszawa

tel. 48 22 828 10 08

e-mail: hfhri@hfrpol.waw.pl

Pomoc w poszukiwaniu osoby zaginionej za granicą

Fundacja ITAKA-Centrum Poszukiwań Ludzi Zaginionych

skrytka pocztowa 127

00-958 Warszawa 66

tel. 022 654 70 70

całodobowa linia wsparcia tel. 0 801 24 70 70

e-mail: itaka@itaka.org.pl

Telefon zaufania 022 654 70 70.

Fundacja Itaka

-świadczy pomoc rodzinom zaginionych w poszukiwaniach osoby bliskiej także poprzez współpracę z organizacjami i instytucjami za granicą,

-prowadzi bazę danych osób zaginionych i o nieustalonej tożsamości,

- udziela pomocy osobom zaginionym w powrocie do domu lub powrocie do normalnego życia, bez konieczności kontaktowania się z rodziną, jeśli osoba zaginiona sobie tego nie życzy.

8. Podsumowanie zajęć.

Opracowali na podstawie projektu konspektu
Prokuratora Apelacyjnego w Szczecinie
wizytatorzy Kuratorium Oświaty w Szczecinie:

wiz. Alina Sukiennicka
wiz. Remigiusz Podstawczuk